1597a/14.10.2026

ROMÂNIA

SENAT

SENATUL ROMÂNIEI

ÎNTREBARE PARLAMENTARĂ

Adresată: Doamnei Oana-Silvia ȚOIU, ministru interimar al Afacerilor Externe
De către: Senator Cristina-Gabriella DUMITRESCU, președinte al Comisiei pentru Românii de Pretutindeni
Circumscripția electorală: nr. 24 Iași
Ședința senatului din data de : 14 octombrie 2026
Obiectul întrebării: *Aplicarea prevederilor Tratatului cu privire la relațiile de bună vecinătate și cooperare dintre România și Ucraina, semnat în 1997, referitoare la asigurarea dreptului minorității naționale române din Ucraina la educație în limba maternă. Dinamica numărului de școli cu predare în limba română în raport cu necesarul de unități de învățământ și cu distribuția geografică a minorității naționale române.*

Doamnă ministru interimar,

Minoritatea națională română din Ucraina cuprinde, potrivit datelor oficiale ale ultimului recensământ general al populației, desfășurat în anul 2001, un număr de 409.608 persoane, dintre care 150.989 au fost înregistrate sub etnonimul propriu de români, iar 258.619 sub infranimul românesc regional de moldoveni. Numărul etnicilor români din Ucraina este, în mod evident, mai mare decât cel reflectat de aceste date oficiale, întrucât cifra de 409.608 persoane nu îi include și pe românii care s-au declarat la recensământ folosind alte exonime sau infranime românești, precum basarabi, basarabeni, volohi și altele.

Potrivit estimărilor demografice disponibile, la o populație totală de 409.608 etnici români înregistrați oficial, segmentul de populație școlară cu vârste cuprinse între 7 și 18 ani reprezintă între 11% și 13%, ceea ce înseamnă, în cifre absolute, între 45.000 și 53.000 de copii și tineri care ar trebui să poată beneficia de educație în ciclurile primar, gimnazial și liceal.

Pentru anul școlar în curs, 2026-2027, Ministerul Educației de la Kiev nu a comunicat date oficiale privind numărul elevilor români din Ucraina care studiază în limba maternă în sistemul public de învățământ. Cu toate acestea, pe baza datelor statistice disponibile pentru anii școlari anteriori și ținând seama de tendințele descendente manifestate în acest domeniu, numărul elevilor care studiază în limba română în Ucraina poate fi estimat la aproximativ 12.000-13.000.

Astfel, în anul școlar 2023-2024, în regiunea Cernăuți erau înscriși, potrivit datelor Ministerului Educației de la Kiev, 12.740 de elevi români instruiți în limba maternă, în

cadrul a 61 de școli cu predare în limba română și al altor 19 unități de învățământ mixte, ucraineano-române, care funcționează în localități cu populație majoritar românească.

În schimb, în regiunea Odesa, numărul școlilor publice cu predare în limba română a scăzut, în intervalul 1991-2026, de la 18 la una singură, situată în localitatea Borisăuca, raionul Ismail, în care sunt instruiți mai puțin de 150 de elevi. Celelalte 17 școli din localități cu populație majoritar românească au fost transformate în unități de învățământ mixte, cu predare în limbile ucraineană și română.

În același timp, constatăm că, în anul școlar precedent, 2025-2026, Departamentul pentru Românii de Pretutindeni (DRP) a acordat numai 6.682 de burse elevilor de etnie română înscriși în școlile publice din Ucraina, în ciclurile primar, gimnazial și liceal. Numărul beneficiarilor acestor burse cu caracter identitar reprezintă aproximativ jumătate din numărul elevilor instruiți în limba română.

Potrivit metodelor uzuale de estimare, raportat la o populație școlară de origine română cuprinsă între 45.000 și 53.000 de persoane și la un număr de aproximativ 13.000 de elevi instruiți în limba maternă, rezultă că aceștia din urmă reprezintă 28,89% din efectivul minim estimat al populației școlare și 24,53% din efectivul maxim estimat.

Aceste calcule indică faptul că între 71,11% și aproximativ 75,47% din populația școlară de origine română din Ucraina nu beneficiază de instruire în limba maternă, urmând cursurile școlare în limba ucraineană, care este limba de stat. Cu alte cuvinte, din fiecare zece copii români de vârstă școlară, numai aproximativ trei mai sunt instruiți în limba română, în timp ce ceilalți șapte sunt instruiți într-o limbă care nu este limba lor maternă.

Această situație evidențiază un regres semnificativ în raport cu perioada sovietică, precum și în comparație cu situația existentă anterior semnării Tratatului de bază dintre România și Ucraina, în anul 1997.

Regresul este vizibil și în ceea ce privește rețeaua unităților publice de învățământ cu predare în limba română. În anul 1991, în ansamblul zonelor locuite de minoritatea națională română din Ucraina, existau 132 de școli cu predare în limba română. În prezent, potrivit datelor disponibile, numărul unităților școlare cu predare în limba română este de 57, la care se adaugă 19 unități de învățământ din localități cu majoritate etnică românească, în cadrul cărora funcționează clase sau grupe cu predare în limba română. În total, este vorba despre 76 de unități școlare în care se asigură, integral sau parțial, instruirea în limba română.

Disproporțiile sunt evidente și în comparație cu situația altor minorități naționale din Ucraina. Cele 76 de unități de învățământ în care se asigură predarea în limba română, integral sau parțial, raportate la o minoritate națională română de 409.608 persoane, reprezintă o rețea școlară mai redusă decât cea destinată minorității maghiare, pentru care sunt menționate 91 de școli cu predare în limba maghiară, dintre care 65 cu predare integrală și 26 de unități mixte, ucraineano-maghiare, la o populație de 156.566 de etnici maghiari, potrivit recensământului din 2001.

Comparația se impune cu atât mai mult cu cât minoritatea maghiară din Ucraina reprezintă, numeric, aproximativ o treime din minoritatea română și întrucât românii și maghiarii constituie principalele minorități naționale din această țară.

O altă problemă majoră o constituie disproporția dintre distribuția geografică a populației de origine română și repartizarea teritorială a școlilor publice cu predare în limba română, precum și a elevilor care beneficiază de instruire în limba maternă.

Din punct de vedere geografic, cea mai mare concentrare a persoanelor de etnie și de limbă română, estimată la 44% din total, se înregistrează în regiunea Cernăuți, care cuprinde părți din nordul Basarabiei, nordul Bucovinei și ținutul Herța. Urmează regiunea Odesa, cu aproximativ 30% din total, incluzând, în partea de est, sudul Basarabiei, iar în partea de nord, teritorii care au aparținut fostei Republici Sovietice Socialiste Autonome Moldovenești. Regiunea Transcarpatică concentrează aproximativ 8% din totalul populației românești, în timp ce alte aproximativ 12% dintre persoanele aparținând minorității naționale române locuiesc în regiunile Kropivnițk, fostă Kirovograd, Nikolaev și în alte zone ale Ucrainei.

Este deosebit de relevant faptul că, în regiunea Odesa, unde populația de origine română este estimată la 124.475 de persoane, reprezentând aproximativ 30% din ansamblul minorității române din Ucraina, funcționează o singură școală publică cu predare în limba română. Această situație ridică serioase semne de întrebare cu privire la caracterul adecvat al rețelei școlare existente în raport cu distribuția teritorială a minorității și cu necesitățile educaționale ale copiilor români.

Cu referire de ansamblu la răspândirea geografică a minorității naționale române din Ucraina, observăm că potrivit Hotărârii Cabinetului de Miniștri al Ucrainei nr. 1682 din 17 decembrie 2025 privind aprobarea listei localităților în care locuiesc în mod tradițional (continuu pe durata a peste 100 de ani) persoane aparținând minorităților naționale, etnicii români (inclusiv cei înregistrați cu infranimul românesc regional moldoveni) trăiesc în 379 de localități. Dintre acestea, o majoritate covârșitoare de aproape 79% (299 de localități) se concentrează în regiunile istorice limitrofe frontierelor actuale cu România și Republica Moldova (în principal Cernăuți, Odesa și Transcarpația). Deși autoritățile de la Kiev au făcut unele demersuri oficiale privind recunoașterea identității lingvistice unificate, lista Guvernului ucrainean reflectă în continuare o separare administrativă artificială a comunităților: a) 83 de localități sunt înregistrate în mod oficial cu populație de etnie română; b) 296 de localități sunt trecute pe listă cu populație de etnie „moldovenească". Dinstincția făcută artificial de autoritățile ucrainene se vede și în faptul că în multe dintre cele 379 de localități Cabinetul de Miniștri al Ucrainei indică că ar locui atât etnici români, cât și etnici „moldoveni".

În acest context, consider necesar să reamintesc prevederile punctului 5 al articolului 13 din Tratatul cu privire la relațiile de bună vecinătate și cooperare dintre România și Ucraina, semnat în anul 1997, care consacră obligații bilaterale explicite în domeniul protejării dreptului la educație în limba maternă:

„Părțile contractante vor crea, pentru persoanele aparținând minorității române din Ucraina și pentru cele aparținând minorității ucrainene din România, aceleași condiții pentru studierea limbii lor materne. Părțile contractante reafirmă că ***persoanele sus-menționate au dreptul să fie instruite în limba lor maternă, într-un număr necesar de școli și instituții de stat pentru învățământ și specializare, situate ținând seama de răspândirea geografică a minorităților respective****. Ele au, de asemenea, dreptul de a folosi limba lor maternă în raporturile cu autoritățile publice, în conformitate cu legislația națională și cu angajamentele internaționale ale părților contractante."*

Din perspectiva obligațiilor asumate prin acest tratat, problema nu se limitează la existența formală a unor școli sau clase cu predare în limba română, ci privește, în egală măsură, caracterul suficient al numărului acestora, capacitatea lor de a răspunde necesităților reale ale populației școlare românești și amplasarea lor în raport cu distribuția geografică a minorității naționale române. În acest sens, evoluția numerică a rețelei școlare, situația din regiunea Odesa și diferențele constatate în raport cu alte minorități naționale impun o analiză documentată a modului în care sunt aplicate prevederile tratatului bilateral.

Având în vedere cele prezentate, precum și responsabilitățile Ministerului Afacerilor Externe în ceea ce privește urmărirea respectării angajamentelor bilaterale ale României și protejarea drepturilor persoanelor aparținând minorității naționale române din Ucraina, vă rog respectuos să îmi comunicați:

1. Care este evaluarea Ministerului Afacerilor Externe cu privire la modul în care Ucraina aplică prevederile punctului 5 al articolului 13 din Tratatul cu privire la relațiile de bună vecinătate și cooperare dintre România și Ucraina, semnat în anul 1997, în special obligația de a asigura persoanelor aparținând minorității naționale române dreptul la instruire în limba maternă într-un număr necesar de școli și instituții publice de învățământ, amplasate ținând seama de răspândirea geografică a acestei minorități. Consideră Ministerul Afacerilor Externe că situația actuală a rețelei școlare cu predare în limba română este conformă cu obligațiile asumate de partea ucraineană prin tratatul bilateral?
2. Ce date oficiale deține Ministerul Afacerilor Externe cu privire la numărul elevilor de etnie română din Ucraina care studiază în limba maternă în sistemul public de învățământ în anul școlar 2026-2027, precum și la numărul, structura și distribuția teritorială a unităților școlare în care se asigură predarea în limba română, integral sau parțial? A solicitat ministerul, prin intermediul Ambasadei României la Kiev sau al altor canale diplomatice, informații actualizate și dezagregate pe regiuni, raioane și localități, iar în cazul unui răspuns afirmativ, care sunt rezultatele acestor demersuri? În cazul în care partea română dispune de asemenea informații, vă rog să ni le comunicați, iar în cazul în care nu dispune de informații, rog respectuos ca Ministerul Afacerilor Externe să le solicite părții ucrainene și să ni le comunice de îndată ce le va obține.
3. Ce evaluare are Ministerul Afacerilor Externe cu privire la diferența dintre populația școlară de origine română, estimată la 45.000-53.000 de copii și tineri, și numărul de aproximativ 13.000 de elevi care beneficiază de instruire în limba română? A analizat ministerul cauzele acestei discrepanțe și măsura în care acestea sunt legate de reorganizarea rețelei școlare, transformarea școlilor cu predare în limba română în unități mixte, reducerea numărului de clase cu predare în limba maternă sau de alți factori? Ce măsuri diplomatice are în vedere pentru clarificarea situației și pentru promovarea unor soluții care să permită accesul efectiv al copiilor români la educație în limba maternă?
4. Ce demersuri a întreprins sau intenționează să întreprindă Ministerul Afacerilor Externe pe lângă autoritățile centrale și regionale ale Ucrainei pentru a clarifica situația deosebit de îngrijorătoare din regiunea Odesa, unde, potrivit datelor disponibile, la o populație de origine română de 124.475 de persoane funcționează o singură școală publică cu predare în limba română, în localitatea Borisăuca, raionul Ismail? Are în vedere ministerul inițierea unor consultări bilaterale în vederea identificării unor soluții concrete pentru extinderea și consolidarea rețelei de școli, clase și grupe cu predare în limba română în localitățile cu populație majoritară sau semnificativă de origine română din această regiune?
5. Cum explică Ministerul Afacerilor Externe diferența dintre evoluția rețelei de învățământ cu predare în limba română, redusă de la 132 de școli în anul 1991 la 57 de unități cu predare în limba română, la care se adaugă 19 unități mixte, și situația rețelei de

învățământ cu predare în limba maghiară, pentru care sunt menționate 91 de unități școlare la o populație de origine maghiară de aproximativ trei ori mai mică? A efectuat ministerul o analiză comparativă a accesului la educație în limba maternă pentru principalele minorități naționale din Ucraina și, în cazul unui răspuns afirmativ, ce concluzii au rezultat? În ce măsură sunt aceste diferențe avute în vedere în dialogul bilateral româno-ucrainean?

6. Ce măsuri concrete are în vedere Ministerul Afacerilor Externe pentru a promova, în relația cu autoritățile ucrainene, adaptarea numărului și a distribuției teritoriale a școlilor și claselor cu predare în limba română la dimensiunea și răspândirea geografică a minorității naționale române, inclusiv în regiunile Cernăuți, Odesa și Transcarpatia, precum și în regiunile Kropivnițk, Nikolaev și în celelalte zone în care trăiesc comunități românești? Intenționează ministerul să propună elaborarea unui plan bilateral de măsuri, cu obiective verificabile, termene de realizare și mecanisme de monitorizare, destinat asigurării accesului efectiv la educație în limba maternă?
7. Având în vedere reducerea numărului de școli cu predare în limba română, ponderea estimată a copiilor români care nu beneficiază de instruire în limba maternă și faptul că, în anul școlar 2025-2026, Departamentul pentru Românii de Pretutindeni a acordat 6.682 de burse identitare elevilor români din Ucraina, ce acțiuni diplomatice și instituționale intenționează să întreprindă Ministerul Afacerilor Externe, în cooperare cu celelalte autorități române competente, pentru a asigura monitorizarea sistematică a situației educației în limba română și respectarea angajamentelor bilaterale asumate de Ucraina? Totodată, are ministerul în vedere includerea acestei problematici, cu date statistice actualizate și obiective concrete, pe agenda dialogului politic bilateral și a mecanismelor de consultare româno-ucrainene, precum și informarea periodică a Parlamentului României asupra evoluțiilor înregistrate și a rezultatelor demersurilor întreprinse?

Orice alte informații utile, tangente cu acest subiect, sunt binevenite.

Vă rog să transmiteți răspunsul dumneavoastră în scris.

Cu respectul cuvenit,

Senator Cristina-Gabriella DUMITRESCU,
Președinte al Comisiei pentru Românii de Pretutindeni